

COMISSIÓ DE TREBALL

Gènere, racialització i migració: cap a un feminisme inclusiu

Chayma Rachdi Mennana

Ara més que mai

7è Congrés de les Dones del Baix Llobregat

Consell Comarcal
del Baix Llobregat

Amb el suport de:

AJUNTAMENT DE
SANT JOAN DESPÍ

Diputació
Barcelona

Generalitat de Catalunya
Institut Català
de les Dones

Generalitat de Catalunya
Departament d'Igualtat
i Feminisme

Chayma Rachdi Mennana

- És veïna del barri de la Mina (Sant Adrià de Besòs) i prové d'una família d'origen marroquí. És graduada en Humanitats, amb menció en Cultura Contemporània, i està especialitzada en Drets Humans i Globalització, amb enfocament en col·lectius vulnerables. La seva trajectòria es caracteritza per una mirada identitària i interseccional, així com per un fort compromís amb l'activisme antiracista, el treball comunitari i l'acompanyament a comunitats migrades.
- Ha treballat en projectes locals i internacionals vinculats als drets humans, la justícia social i les polítiques públiques de joventut. Desenvolupa tasques de sensibilització de professionals i acompanya persones que han patit discriminació, donant suport en processos de denúncia segura i defensa de drets.
- Actualment, treballa al programa Prometeus, una iniciativa socioeducativa que acompanya joves de barris amb alta vulnerabilitat social en l'accés i la permanència als estudis superiors, amb l'objectiu de promoure la igualtat d'oportunitats, l'equitat educativa i la justícia social.

1. Marc epistemològic: la interseccionalitat i la colonialitat del poder

L'anàlisi de la violència contra les dones exigeix desplaçar el centre epistemològic del feminisme hegemònic cap a perspectives que reconeixin com el gènere s'entrecrua amb altres estructures de poder, com la raça, l'ètnia, la classe o l'estatus migratori. No es tracta únicament de sumar veus al debat, sinó de reconèixer que l'experiència de "ser dona" no és homogènia i que moltes categories jurídiques i polítiques construïdes des d'una suposada neutralitat invisibilitzen realitats específiques dels qui es troben en posicions socials vulnerables.

La noció d'interseccionalitat¹ permet comprendre aquest fenomen: les desigualtats no operen de forma aïllada, sinó que s'entrellacen estructuralment. Quan el dret o les polítiques públiques analitzen gènere, raça o classe com a dimensions separades, moltes dones queden fora dels marcs de protecció perquè les seves experiències no encaixen en categories "pures". Així, les violències i discriminacions que enfronten determinades dones no poden entendre's únicament des del

gènere, sinó des de la interacció entre múltiples eixos de desigualtat.

A Catalunya, l'experiència de la violència i l'exclusió social es manifesta de manera distinta segons la condició de la dona. La dona migrada enfronta formes de vulnerabilitat específiques: la precarització laboral, el racisme institucional, la dependència econòmica i el temor a represàlies legals, com la deportació o la pèrdua de custòdia, condicionen la seva capacitat de denunciar i accedir a protecció. La seva violència no és només física, sinó també estructural i simbòlica, perquè els dispositius institucionals moltes vegades la perceben com "una altra" o com algú la ciutadania de les quals és parcial, la qual cosa limita el seu accés a recursos i espais de suport.

Al mateix temps, ser dona racialitzada nascuda a Catalunya, també representa un desafiament: encara que legalment ciutadanes, aquestes dones enfronten discriminació simbòlica i exclusió social. La seva presència és qüestionada en molts espais, fins i tot feministes, on se les percep com no pertanyents o incapaces de participar plenament. La ciutadania formal no elimina la racialització dels seus cossos i la seva negació de pertinença en àmbits educatius, laborals o comunitaris reproduceix una forma de violència quotidiana que travessa gènere i raça.

Un exemple paradigmàtic és el de les dones gitanes, la situació de les quals mostra com la intersecció entre ètnia i classe limita de ma-

¹ El concepte d'interseccionalitat va ser creat per Kimberlé Crenshaw (1989) per descriure com diferents formes d'opressió i discriminació —com el gènere, la raça i la classe— s'entrellacen i afecten les experiències de les dones de manera única. La seva obra clau és "Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics" (University of Chicago Legal Forum, 1989), on analitza com les polítiques i lleis que tracten separatament el racisme i el sexisme deixen fora les dones negres i altres grups marginats.

nera estructural els seus drets com a dones. Històricament discriminades i estigmatitzades, enfronten barreres socioeconòmiques, educatives i culturals que intensifiquen la seva vulnerabilitat davant la violència de gènere. La seva experiència evidencia com el gènere, l'ètnia i la classe es combinen per a produir formes específiques d'exclusió que no poden entendre's des d'un enfocament universal.

Les institucions de l'Estat no sempre operen com a estructures neutrals. Les polítiques públiques poden reproduir jerarquies socials quan es dissenyen des de marcs universals que no contemplen les desigualtats prèvies entre diferents grups de dones. En conseqüència, la protecció enfront de la violència de gènere pot distribuir-se de manera desigual segons la posició social, racial, ètnica o administrativa dels qui busquen accedir-hi.

Un marc analític situat en el context actual de Catalunya ha de partir del reconeixement que la categoria «dona» no és unívoca, sinó que està travessada per múltiples eixos de desigualtat (com la raça, l'ètnia, la classe i l'estatus migratori), que operen amb independència del lloc de naixement. Sota aquesta premissa, la violència de gènere ha d'entendre's com un fenomen intrínsecament vinculat a estructures socials més àmplies, entre les quals destaquen la desigualtat econòmica, el racisme sistèmic, la discriminació ètnica i les complexes dinàmiques migratòries.

Aquest enfocament permet identificar amb més precisió com les polítiques i els marcs institucionals vigents poden actuar, paradoxalment, com a barreres que obstaculitzen l'accés a la protecció de les dones migrades, racialitzades o pertanyents a minories ètniques. Per a revertir aquesta situació, resulta fonamental incorporar el coneixement i les experiències de les dones migrants, racialitzades i gitanes en el disseny de les polítiques públiques. És necessari reconèixer aquests

sabers no com a mers testimonis complementaris o secundaris, sinó com un coneixement expert i essencial per a la intervenció social.

En definitiva, descentrar les perspectives hegemòniques en l'anàlisi de la violència de gènere no és només un exercici teòric, sinó una condició tècnica i ètica necessària per a comprendre la diversitat d'experiències de les dones. Només a través d'aquesta mirada és possible construir polítiques públiques capaces de respondre amb efectivitat a la complexitat social contemporània. En situar-se en el centre del debat, les dones migrades o racialitzades no sols amplien el camp teòric, sinó que reconfiguren la comprensió de la violència i la protecció des de les seves arrels. Amb això, qüestionen les bases colonials, racials i de classe sobre les quals s'erigeixen tant l'Estat modern com les seves categories jurídiques tradicionals. ■

2. La desprotecció jurídica de la dona migrada: estrangeria, excepció i tutela judicial efectiva

La desprotecció de la dona migrada no és únicament el resultat de falles administratives o dèficits de recursos, sinó que s'articula a través de dispositius jurídics que produeixen subordinació estructural. En aquest sentit, el dret d'estrangeria no opera com un marc neutre de gestió migratòria, sinó com un règim diferencial de drets que condiciona l'accés efectiu a la protecció enfront de la violència.

La Llei orgànica 4/2000, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, estableix formalment un catàleg de drets, però els supedita a la situació administrativa de la persona. La distinció entre "regular" i "irregular" no és exclusivament tècnica: produeix una jerarquització material de l'accés a habitatge, treball, prestacions socials i, en la pràctica, a la seguretat jurídica.

El marc conceptual de Giorgio Agamben resulta útil per a interpretar aquesta arquitectura normativa. En la seva teoria de l'"estat d'excepció" (2003), Agamben sosté que el poder sobirà pot suspendre la vigència efectiva de drets sense derogar formalment la llei, situant a determinats subjectes en una zona de vulnerabilitat jurídica. La persona migrant en situació irregular encarna aquesta figura: està dins de l'ordre jurídic, però no plenament protegida per ell.

En el cas de dones víctimes de violència de gènere, aquesta estructura genera el que pot denominar-se una excepció materialitzada.

Encara que existeixen mecanismes específics, com la possibilitat de sol·licitar autorització de residència per circumstàncies excepcionals en cas de denúncia, la pràctica demostra que la por a l'expulsió, la desinformació i la dependència econòmica produeixen un efecte dissuasiu.

L'anomenada "irregularitat sobrevinguda", quan la dona perd la seva autorització de residència per ruptura del vincle familiar o pèrdua d'ocupació, actua com a mecanisme disciplinari. L'amenaça latent de l'expulsió converteix la denúncia en una decisió d'alt risc. En alguns casos, la dona tem no sols per la seva pròpia situació administrativa, sinó per la de la seva parella o pare dels seus fills, la qual cosa complica encara més la decisió d'acudir a les autoritats.

El dret a la tutela judicial efectiva, reconegut en l'ordenament constitucional espanyol, implica que tota persona ha de poder accedir a la justícia en condicions d'igualtat real. En matèria de violència contra les dones, aquest principi es veu reforçat pel Conveni d'Istanbul (Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica), que estableix l'obligació de garantir protecció sense discriminació per motiu d'origen nacional o estatus migratori.

El Conveni exigeix que els Estats adoptin mesures per a assegurar que les víctimes tinguin accés a informació comprensible, assistèn-

cia jurídica i suport especialitzat. No obstant això, la universalitat normativa no sempre es tradueix en universalitat material.

Diverses organitzacions socials han assenyalat que l'absència de mediació intercultural adequada, d'interpretació especialitzada i de formació en perspectiva interseccional pot convertir el procés judicial en una experiència de revictimització. La Fundació Bayt al-Thaqafa (2022), que treballa amb població migrada a Catalunya, adverteix que quan el sistema judicial desconeix el context lingüístic, religiós, familiar i administratiu de la dona migrada, la intervenció institucional pot resultar ineficaç o fins i tot nociva.

Una justícia que no comprèn la precarietat estructural derivada del règim migratori (dependència econòmica, aïllament social, desconeixement de l'idioma, temor a l'expulsió), corre el risc d'interpretar el silenci o la retirada de la denúncia com falta de credibilitat, en lloc de com a expressió d'una racionalitat de supervivència. ■

4. Entre protecció i control: una tensió estructural

La desprotecció que experimenten moltes dones migrades no pot entendre's com un fenomen accidental o aïllat. Per contra, és el resultat de l'encreuament entre el règim d'estrangeria i el sistema de protecció davant la violència de gènere. En aquest punt d'intersecció es configura una mena de frontera interna: mentre que la dona amb ciutadania accedeix als mecanismes de protecció com a subjecte ple de drets, la dona migrada pot ser situada simultàniament en una posició ambivalent, tractada alhora com a víctima i com a objecte de control administratiu.

Resulta difícil sostenir la promesa d'una protecció universal enfront de la violència masclista quan l'accés efectiu a drets fonamentals continua condicionat per l'estatus migratori. En la pràctica, això genera un marc en el qual la denúncia, que hauria de constituir una via d'accés a la protecció, pot percebre's també com un risc.

En aquest context, convé reconèixer també els avanços normatius que han intentat respondre a aquestes bretxes. En particular, la Llei 15/2022, d'igualtat de tracte i no discriminació, ha suposat un pas rellevant en introduir de forma més explícita la prohibició de la discriminació múltiple i interseccional, així com en ampliar els instruments institucionals per a combatre-la. La norma reconeix que els processos de discriminació no operen de manera aïllada, sinó que poden acumular-se en funció de l'origen racial o ètnic, el sexe, la situació administrativa o la condició migratòria.

Aquest reconeixement jurídic representa un avanç important en la construcció d'un marc més sensible a les desigualtats complexes que afecten a determinats grups de dones.

No obstant això, l'existència d'aquest reconeixement legal no elimina per si mateixa les dinàmiques estructurals que travessen l'experiència de moltes dones racialitzades o migrades. En l'àmbit laboral, per exemple, la segmentació del mercat de treball continua situant a aquestes dones de manera desproporcionada en sectors caracteritzats per una alta precarietat, informalitat i escassa protecció social, com el treball domèstic i de cures. A això se suma la persistència de pràctiques discriminatòries en l'accés a l'ocupació, a l'habitatge o a determinats serveis públics, on l'origen racial o l'aparença física poden convertir-se en factors d'exclusió.

De la mateixa manera, les barreres lingüístiques, administratives i culturals poden dificultar l'accés efectiu a recursos institucionals. La falta d'informació accessible, l'escassetat de serveis de traducció o mediació intercultural i la desconfiança cap a les institucions, alimentada a vegades per experiències prèvies de discriminació, contribueixen al fet que moltes dones migrades no puguin exercir plenament els drets que formalment els reconeix l'ordenament jurídic.

En aquest sentit, una interpretació del sistema jurídic conforme al Conveni d'Istanbul i al principi de tutela judicial efectiva hauria

d'avançar en diverses direccions. En primer lloc, blindar la protecció de les víctimes enfront de qualsevol conseqüència administrativa derivada de la denúncia. En segon lloc, garantir la presència de serveis de mediació intercultural professionalitzats i estables en els espais policials i judicials. Així mateix, resulta necessari reforçar la formació dels operadors jurídics en enfocaments interseccionals i antiracistes que permetin comprendre les múltiples dimensions de la vulnerabilitat. Finalment, seria imprescindible desvincular de manera explícita els circuits de protecció dels dispositius de control migratori.

Només a través de transformacions d'aquest tipus és possible superar la lògica d'excepcionalitat que situa a moltes dones migrades en un espai de ciutadania condicionada. En cas contrari, la universalitat proclamada pel dret internacional i per les mateixes lleis internes corre el risc de romandre en el pla formal, sense arribar a materialitzar-se plenament en la pràctica. ■

4. Dinàmiques de la “Cadena Global de Cures” i precarietat econòmica

El sosteniment del sistema de cures a Catalunya no pot comprendre's sense situar-lo en una economia política global travessada per desigualtats colonials, racials i de gènere. Les migracions feminitzades cap al treball domèstic i de cures no responen únicament a decisions individuals, sinó a una estructura transnacional que redistribueix el treball reproductiu des del Sud Global cap al Nord.

La sociòloga Rhacel Salazar Parreñas ha analitzat com les treballadores migrants de la llar encarnen una forma de “maternitat transnacional”: cuiden a les famílies del Nord mentre deleguen la cura dels seus propis fills en altres dones als seus països d'origen (Salazar Parreñas, 2001). Aquest fenomen permet observar com els circuits globals de cura no sols impliquen mobilitat laboral, sinó també una redistribució desigual del treball reproductiu a escala transnacional.

Més enllà de la seva dimensió econòmica, aquestes dinàmiques reflecteixen una reorganització global de la cura travessada per jerarquies socials, racials i geopolítiques. El treball domèstic migrant s'insereix en una estructura històrica en la qual unes certes dones, sovint racialitzades i provinents de contextos empobrits, són situades en els graons més precaris del mercat laboral. Aquesta posició no s'explica únicament per factors econòmics, sinó també per imaginaris socials que associen determinats cossos i orígens amb una suposada “disposició natural” cap a la cura i el servei.

Des d'aquesta perspectiva, la precarització del treball domèstic no pot entendre's com una anomalia del mercat laboral, sinó com el resultat d'una llarga trajectòria històrica de divisió sexual i racial del treball. La cura, tradicionalment invisibilitzat i desvalorat, s'externalitza cap a dones migrants que sostenen la reproducció quotidiana de les llars en les societats receptores.

La figura de la treballadora “interna” concentra de forma particularment intensa aquestes dinàmiques de desigualtat. El fet de residir en el domicili de la persona ocupadora (seria correcte aquest terme? mai l'havia escoltat), la frontera entre el temps de treball i l'espai privat es torna difusa. La disponibilitat tendeix a ampliar-se, les jornades es tornen difícils de delimitar i l'aïllament social pot intensificar-se.

En aquest context, la subordinació no es manifesta únicament en termes salarials, sinó també en dimensions espacials i afectives. La treballadora s'integra en la intimitat de la llar com a part del funcionament quotidià de la família, però sense que això impliqui un reconeixement ple de drets ni una veritable inclusió. L'espai domèstic, considerat social i jurídicament com a àmbit privat, dificulta a més la supervisió laboral i contribueix al fet que determinades formes d'abús o explotació romanguin invisibilitzades.

La precarietat derivada d'aquesta posició laboral té efectes directes en la capacitat de

trencar amb entorns de violència masclista. La dependència econòmica constitueix un dels factors de risc més determinants per a la permanència en relacions abusives.

Angela Davis (1981) ha subratllat que les violències de gènere no poden analitzar-se de forma aïllada del capitalisme racial. Quan la supervivència material depèn d'una ocupació precaritzada o informal, l'autonomia es veu severament limitada.

En el cas de treballadores internes migrades, la pèrdua de l'ocupació implica, sovint, la pèrdua simultània d'habitatge i d'ingressos necessaris per a l'enviament de remeses. A això se suma el possible impacte sobre el seu estatus administratiu si el permís de residència està vinculat al contracte laboral. Aquesta triple dependència — econòmica, residencial i jurídica— redueix el marge de decisió enfront de la violència.

En els casos més extrems, aquesta estructura de dependència pot derivar en situacions d'explotació severa i fins i tot en contextos pròxims al tràfic de persones) amb finalitats d'explotació laboral o sexual. Les víctimes de tràfic solen trobar-se atrapades en xarxes on la precarietat econòmica, la irregularitat administrativa i l'aïllament social limiten dràsticament la seva capacitat d'escapar. A l'amenaça de perdre l'ocupació o l'habitatge se sumen, a vegades, mecanismes de coerció directa, com la retenció de documents, el deute imposat pel procés migratori o el control sobre els seus moviments i relacions socials.

En aquestes circumstàncies, la permanència en entorns d'explotació no pot interpretar-se com una decisió lliure, sinó com el resultat d'una restricció estructural d'opcions. La falta d'alternatives reals, converteix la fugida en una possibilitat extremadament difícil. D'aquesta manera, la violència no se sosté únicament mitjançant la coer-

ció directa, sinó també a través de condicions estructurals que redueixen el marge d'acció de les víctimes i perpetuen la seva dependència respecte dels qui les exploten.

La treballadora migrada interna viu així en una frontera constant: entre l'espai públic i el privat, entre el legal i el precari, entre la cura i l'explotació². Aquesta condició fronterera produeix una vulnerabilitat específica enfront de la violència. ■

2 Llegeix també: Chayma Rachdi Mennana, "El techo de hormigón: Por qué el mercado laboral sigue excluyendo a las mujeres racializadas", *Mektub*, 7 de febrero de 2026, <https://mektub.es/el-techo-de-hormigon-por-que-el-mercado-laboral-sigue-excluyendo-a-las-mujeres-racializadas/>

5. Racialització i gènere: el debat sobre el hijab i el niqab a Catalunya com a cas d'estudi

Per a analitzar la situació de les dones musulmanes a Europa, és necessari allunyar-se d'enfocaments reduccionistes i considerar les dinàmiques polítiques i racials subjacents. En aquest sentit, Farris, en *In the Name of Women's Rights: The Rise of Feminism on the Global Stage* (2017), denomina "feminacionismo" a la instrumentalització del discurs feminista per a legitimar polítiques migratòries i de control racial, la qual cosa evidencia com els drets de les dones poden ser cooptats per agendes nacionalistes.

Aquest concepte descriu com uns certs discursos polítics instrumentalitzen el feminisme i els drets de les dones per a legitimar polítiques de control, exclusió o assimilació dirigides principalment a poblacions migrants musulmanes. Sota aquesta lògica, es presenta a Occident com un espai inherentment alliberador per a les dones i a l'islam com un bloc homogeni i opressiu, simplificant realitats socials molt més diverses.

Un exemple clar d'aquest debat apareix en la polèmica entorn del hijab i (el) niqab. El hijab (el mocador que cobreix el cabell) i el niqab (que cobreix el rostre deixant visibles solo els ulls), s'han convertit en símbols extremadament polititzats a Europa. Per a alguns sectors, tots dos representen una forma d'opressió patriarcal; per a uns altres, formen part de la llibertat religiosa i de l'autonomia personal. El problema és que, en moltes ocasions, la discussió es desenvolupa sense escoltar realment les dones que els porten.

És important reconèixer que no totes aquestes pràctiques tenen el mateix significat ni les mateixes implicacions. El hijab és utilitzat per milions de dones a tot el món i el seu significat pot variar: per a algunes és una expressió de fe religiosa, per a unes altres una afirmació identitària o fins i tot una forma de resistència enfront de la islamofòbia. El niqab, per part seva, és menys estès i genera debats més intensos, especialment perquè cobreix el rostre i s'ha vinculat a discussions sobre seguretat, integració o visibilitat en l'espai públic.

No obstant això, fins i tot en aquests debats més controvertits, el problema apareix quan la solució proposada consisteix a prohibir o controlar el cos de les dones. Si una dona és obligada pel seu entorn a portar una peça, estem davant una forma d'opressió que ha de ser denunciada. Però si l'Estat o la societat l'obliguen a llevar-la-hi, es reproduïx la mateixa lògica d'imposició, encara que amb un signe diferent.

Aquí apareix la contradicció central: la llibertat no pot imposar-se per decret sobre el cos dels qui es pretén alliberar. Quan la resposta a una possible imposició patriarcal és una altra imposició, aquesta vegada estatal o cultural, el resultat és que la dona segueix sense poder decidir per si mateixa.

La pensadora Houria Bouteldja (2016) ha criticat precisament aquest tipus d'enfocaments, assenyalant que el feminisme occidental a vegades se centra en "rescatar" a la dona mu-

mulmana del patriarcat de la seva comunitat mentre ignora el racisme i la discriminació que ella enfronta en la societat majoritària. En aquest cas, el feminisme corre el risc de convertir-se en selectiu, denunciant unes certes opressions però tolerant unes altres.

Això no significa, en cap cas, que hagin d'ignorar-se les situacions de coerció real. Existeixen contextos en els quals dones són obligades a vestir de determinada manera o s'enfronten a sancions socials o familiars si no ho fan. Aquestes realitats han de ser criticades i combatudes. Però la crítica ha de dirigir-se a la coerció, no a la identitat ni a la religió en si mateixa.

Si realment ens preocupa la defensa integral dels drets de les dones, hem d'adoptar un enfocament que tingui en compte les interseccionalitats que travessen les seves vides: gènere, religió, origen migrant, classe social o racialització. Ignorar aquestes dimensions pot portar a polítiques que, sota el discurs de l'emancipació, acaben reforçant l'estigma i l'exclusió.

Per això, més que debatre constantment sobre les dones musulmanes, el repte és escoltar-les i reconèixer la seva diversitat. Algunes lluitaran contra les imposicions patriarcales dins de les seves comunitats; unes altres defensaran el seu dret a vestir el hijab com a expressió de la seva fe o identitat. Un feminisme compromès amb la llibertat ha de ser capaç de sostenir totes dues lluites al mateix temps.

Perquè, en última instància, defensar els drets de les dones no consisteix a decidir per elles, sinó a garantir que puguin decidir sense por, sense racisme i sense imposicions de cap mena. ■

5. Més enllà de la vulnerabilitat: l'agència política i les estratègies de resistència

Davant de la matriu d'opressions descrita, on el racisme institucional, la precarietat laboral i la violència de gènere s'entrellacen, és imperatiu desplaçar la mirada des de la victimització passiva cap al reconeixement de l'agència política de les dones migrades. Com assenyalava María Lugones (2008), la colonialitat del gènere busca fragmentar els llaços comunitaris; per tant, les estratègies de resistència d'aquestes dones no sols són mecanismes de supervivència, sinó actes de "reexistència" que desafien la lògica del sistema-món modern/colonial.

En el context de Catalunya, aquestes estratègies d'agència es manifesten en tres eixos fonamentals:

1. La col·lectivització de la cura i els espais no mixtos

Una de les formes de resistència més potents és la creació de xarxes de suport mutu que operen fora dels marcs institucionals, sovint percebuts com a hostils o burocratitzats. La formació de grups no mixtos permet a les dones migrades construir espais de seguretat epistèmica i emocional. En aquests nodes, es col·lectivitzen els malestors que el sistema de salut pública sovint individualitza o patologitza. Aquestes xarxes gestionen des de la custòdia compartida de fills per a permetre la conciliació laboral, fins a caixes de resistència econòmica que supleixen l'exclusió financera a la qual es veuen sotmeses.

2. L'activisme de base: polititzar la Precarietat

Aquesta agència es materialitza, en primer lloc, en la mobilització de col·lectius que situen la intersecció entre treball, raça i gènere en el centre del debat públic. Un exemple emblemàtic és el sindicat Sindillar a Barcelona. A través de la seva autoorganització, les treballadores de la llar han aconseguit polititzar l'àmbit de les cures, un sector històricament invisibilitzat i relegat al privat. En denunciar que tant el Règim Especial de l'Empleat de Llar com la mateixa llei d'estrangeria actuen com a mecanismes de violència estructural, aquestes dones redefeixen el concepte de ciutadania perquè aquest no depengui d'un estatus administratiu. Aquesta fita és també visible en l'impuls de la ILP per la "Regularització Ja", liderada per dones racialitzades que han aconseguit desplaçar el discurs de l'humanitarisme cap al de la justícia reparadora.

A aquesta mena d'experiències d'agència se sumen col·lectius i xarxes més pròximes al Baix Llobregat. Organitzacions com a Dones Unides Entre Terres, compostes per dones migrants dedicades al treball de la llar i les cures, articulen suport mutu, visibilització de condicions laborals precaritzades i lluita contra les violències masclistes des de la base comunitària. En municipis com Sant Feliu de Llobregat, iniciatives com *Voices of Migrant Women* han creat espais de narració i reflexió col·lectiva que permeten a les dones migrades debatre sobre les seves experiències i

coordinar estratègies de reconeixement i suport. Així mateix, a la comarca han tingut lloc mobilitzacions laborals i aturs de treballadores de serveis, que denuncien la degradació de condicions i la insuficiència de recursos enfront de la violència masclista, articulant així una crítica política que transcendeix la reivindicació individual i se situa en la intersecció entre gènere, treball i drets socials.

Així mateix, aquesta resistència es manifesta en la creació de xarxes de suport mutu i caixes de resistència en barris com el Raval o Nou Barris. En aquests espais, la col·lectivització de la cura davant l'absència d'ajudes institucionals demostra una sobirania social que subverteix la narrativa tradicional de la dependència. Aquestes comunitats exerceixen una desobediència epistèmica que rebutja el «feminisme salvacionista» occidental. En reivindicar els seus propis sabers i estructures familiars, proposen un camí d'emancipació que no busca ser tutelat, sinó reconegut en la seva plena capacitat de transformar les esquerdes del sistema actual.

Aquesta perspectiva d'agència és fonamental per a qualsevol abordatge institucional: no es tracta només de "protegir" les dones migrades, sinó de reconèixer i enfortir les estructures de resistència que elles ja han construït. Sense aquest reconeixement, les polítiques públiques corren el risc de perpetuar un paternalisme colonial que invisibilitza la capacitat transformadora dels qui habiten les esquerdes del sistema. ■

Preguntes per al debat

- ▶ Quan ens acostem a dones amb vivències diferents de les nostres, ho fem realment amb voluntat d'escoltar o ja portem idees preconcebudes sobre la seva realitat?
- ▶ En els espais feministes que habitem, quantes dones amb experiències diverses hi són realment presents i quantes poden parlar amb veu pròpia i des de la seva pròpia agència?
- ▶ Com influeixen els nostres privilegis i referents culturals en la manera com percebem i interpretem les experiències d'altres dones?
- ▶ En quins moments el feminisme pot reproduir exclusions o silencis semblants als que critica en el patriarcat?
- ▶ Com podem reconèixer l'agència i les estratègies de resistència de les dones sense reduir-les a víctimes passives de les circumstàncies?
- ▶ Què podem fer, de manera concreta, per passar d'"incloure" altres veus a compartir realment espai, poder i protagonisme dins dels moviments feministes? La lluita contra la violència masclista i el racisme comença també en les nostres relacions quotidianes. Aquests consells busquen orientar a la població per a actuar de manera respectuosa, solidària i conscient:

Guia per a enfortir l'autonomia i representació de dones migrades i racialitzades

La lluita contra la violència masclista i el racisme comença també en les nostres relacions quotidianes. Aquests consells busquen orientar a la població per a actuar de manera respectuosa, solidària i conscient:

1. No jutjar ni estereotipar

Evita assumir que la manera de vestir, parlar, criar als fills o participar en la família d'una dona migrada reflecteix una cosa "dolenta" o "endarrerit". Els estereotips sobre cultures o nacionalitats poden ser nocius i ocultar la violència real.

2. Respectar la seva autonomia

No intentis decidir per ella com actuar enfront d'un agressor ni la infantilitzis. Escolta les seves decisions i acompanya-la sense imposar el teu criteri. L'autonomia és clau: ella sap millor el que pot o no pot fer en la seva situació.

3. Diferenciar cultura de violència

La violència masclista no és un assumpte de cultura, sinó de poder i control. Evita explicacions que culpabilitzin el seu país d'origen o tradicions familiars. Això ajuda a reconèixer la responsabilitat de l'agressor i no reforçar prejudicis racials.

4. No condicionar l'ajuda al seu comportament

No la jutgis si decideix no denunciar, si guarda silenci o si canvia el seu relat. La por de perdre ocupació, casa o estatus migratori és real i limita les decisions que pot prendre.

5. Reconèixer els privilegis propis

Reflexiona sobre els teus prejudicis i tracte diferencial cap a dones blanques i migrades. Reconèixer els privilegis personals ajuda a no reproduir desigualtats.

6. Reconèixer la dimensió estructural

La violència, la precarietat econòmica o l'aïllament social no són problemes individuals, sinó resultat de desigualtats socials i racials. Aquest enfocament permet oferir un suport més realista i efectiu.

7. Escoltar i acompanyar sense exotitzar

Interessa't per la seva experiència si desitja compartir-la, però no la converteixis en objecte de curiositat. Escoltar amb respecte és més valuós que fer preguntes que la facin sentir jutjada o diferent.

8. Facilitar informació clara i accés a serveis

És fonamental que les dones coneguin els recursos disponibles i puguin accedir a ells de manera segura. Entre els serveis més rellevants es troben:

▶ [SIAD Baix Llobregat](#)
(Servei d'informació i Atenció a les Dones)

▶ [SIE Sant Feliu de Llobregat](#)
(Servei d'Intervenció Especialitzada) –
Proporcionen atenció integral i teràpies
per a la recuperació de les dones i els
seus fills/as.

▶ [SIE Sant Boi de Llobregat](#)
(Servei d'Intervenció Especialitzada) –
Proporcionen atenció integral i teràpies
per a la recuperació de les dones i els
seus fills/as.

▶ **GAV (Grups d'Atenció a la Víctima):**
Unitats especialitzades de la policia
(Mossos d'Esquadra) per al seguiment i
seguretat de les víctimes.

▶ **Línia 016** – Atenció confidencial 24 h
en múltiples idiomes, per a informació,
assessorament i assistència.

▶ **Telèfon 900 900 120** – Atenció
permanent en violència de gènere a
Catalunya.

▶ **Associacions i xarxes de suport:**
Associació de Dones Ca l'Aurèlia,
IN VIA, Calala Fondo de Mujeres,
Dones Mentores, que ofereixen
acompanyament, apoderament i
estratègies de resistència comunitària
per a dones migrades i racialitzades.

Podeu trobar els espais d'atenció del SIAD a
cada municipi del Baix Llobregat a les guies
de suport:

www.elbaixllobregat.cat/siad/guiesuport

El canvi estructural és lent, però la transformació comença en la comunitat i en cada relació. Cada gest que reconeix la dignitat, autonomia i diversitat de totes les dones contribueix a construir un feminisme veritablement igualitari, inclusiu i solidari. ■

Bibliografia

- ▶ Fundació Bayt al-Thaqafa. (2022). *Guia d'abordatge a la violència masclista des d'una perspectiva transcultural*.
- ▶ Salazar Parreñas, R. (2001). *Servants of globalization: Women, migration, and domestic work*. Stanford University Press.
- ▶ Davis, A. (1981). *Women, race & class*. Random House.
- ▶ Farris, S. R. (2017). *In the name of women's rights: The rise of feminism on the global stage*. Duke University
- ▶ Bouteldja, H. (2016). *Les Blancs, les Juifs et nous: Vers une politique de l'amour révolutionnaire*. La Fabrique.
- ▶ Crenshaw, K. (1989). *Demarginalizing the intersection of race and sex: A Black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics*. University of Chicago Legal Forum, 1989(1), 139–167.
- ▶ Chayma Rachdi Mennana, "El techo de hormigón: Por qué el mercado laboral sigue excluyendo a las mujeres racializadas", *Mektub*, 7 de febrero de 2026.
<https://mektub.es/el-techo-de-hormigon-por-que-el-mercado-laboral-sigue-excluyendo-a-las-mujeres-racializadas/>

Aquest document va ser desenvolupat
al context del **7è Congrés de les
Dones del Baix Llobregat**, a l'any
2026, com a recurs per a la comissió
de treball sobre **racisme**.

Més informació al web:
elbaixllobregat.cat/7congresdones